

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

Posudek na bakalářskou práci Ondřeje Drobníka

na téma

Gallizismen im Deutschen: eine korpusbasierte Forschung (2019, 80 stran vč. příloh)

Předkládaná bakalářská práce se zabývá kvantitativní analýzou pravopisných variant galicizmů v němčině. Výzkum byl proveden na německém korpusu DeReKo. Práce se dělí na tři tradiční části – teoretickou, metodologickou a praktickou. Po úvodu se v teoretické části (kap. 2 až 3) se autor věnuje problematice výpůjček z cizích jazyků a galicizmů. Trochu netradičně si stanovuje cíl své práce až na konci části teoretické (kap. 3.6), přičemž v následující podkapitole zároveň avizuje v přehledu také výsledky své práce (kap. 3.7). Následuje část metodologická (kap. 4) s vysvětlením penza zkoumaných slov, s nástinem pravidel sestavování vstupní databáze, která slouží výzkumu, a také s představením korpusu, s nímž autor pracoval. Kap. 5 začíná část praktická následovaná stručným závěrem (kap. 6), seznamem použité literatury a přílohou.

Téma práce i rozsah zkoumaného materiálu se jeví jako relevantní pro bakalářskou práci. Tím spíše, že autor práce má blízko také k francouzskému jazyku, což mu usnadňuje vhléd do problematiky ortografie obou jazyků. Výsledná podoba práce, která byla odevzdána, je však velmi problematická, a to po mnoha stránkách. Posudek je psán zcela cíleně velmi konkrétně, a to proto, aby autorovi práce dal návod, čeho se při psaní podobných budoucích prací vyvarovat, resp. jak správně postupovat.

Stránka jazyková

Prohřešky se týkají mnoha oblastí jazyka, jedná se zejména o **nevhodný styl**:

- patetická a pro vědecký styl nevhodná forma poděkování, srov. str. 2, ... *bez nichž by můj život nebyl tím, čím je ...* (sic!);
- rétorické otázky v textu – str. 8;
- nevhodné vsuvky, např. *nomen omen* – str. 11, *es ist völlig in Ordnung* – str. 26, *apropos* + další irelevantní informace – str. 15; *falls nicht anders gesagt* – str. 25;
- užívání anglicismů na místech, kde to není potřeba, protože se nejedná o termín, např. *Impact* – str. 26;
- v textu jsou na mnoha místech uvedeny matematické znaky a vzorce, které jsou sice správné, ale vzhledem k zaměření práce ne zcela vhodné; poselství všech těchto míst v textu by se dalo snadno sdělit i slovy, např. na str. 27;
- nevhodné slovní obraty, např. *Dieser Vorgang ist theoretisch nicht erträglich, in Praxis doch.* – str. 27;

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

- užívání tří teček ve funkci otevřeného konce/nedokončené myšlenky, která má přimět čtenáře, aby důsledky domyslel sám – str. 27;
- mnohdy nepřesné formulace (... *werden die Suchanfragen noch irgendwie bearbeitet*, str. 29).

Text také obsahuje příliš velké množství **gramatických, lexikálních a pravopisných chyb:**

- chybějící *dar* u slovesa *darstellen* - str. 8;
- zaměněná průběhová a stavová pasiva – např. str. 8;
- nesjednocený čas psaní textu – přezens, futur, préteritum – str. 8, str. 20, též *entsprachen sich ... haben* - str. 10;
- chybějící *von* po *In Folge [von] sehr reichen ... Beziehungen* - str. 17;
- nevhodné kolokace *was ein wissenschaftlicher Teil der Lexikologie ist* nebo *die zweifellos heftigste Quellsprache* – obojí str. 9;
- začátečnické morfologické prohřešky *in Form von Lehnwörter* – str. 9; *mit dem Prozess des Genuszuweisen* – str. 19 ad.;
- chyby ve slovosledu
 - *Dagegen ein Fremdwort hat* – str. 9
 - *..., die sehr nah der heutigen „Schule“ lag.* – str. 12
 - *... weil sie sich oft inhaltlich überlappen und sind nicht an konkretes Forschungsziel gerichtet* – str. 18
 - *Wie bekannt, die französische Orthographie ist sehr reich ...* - str. 26
 - *Wie in der Tabelle angedeutet, sehr wichtige Rolle spielt beim entlehnen (sic!) der Gallizismen die Phonetik.*- str. 29
 - *Wie in der Zeile 4, auch hier spielt eine wichtige Rolle die „phonetische Konstante“* – str. 32;
- pravopisné chyby či překlepy, např. *Arbbeit* – str. 17.

Struktura a úprava práce se jeví také jako velmi problematické, a to v následujících aspektech:

- chybí klíčová slova a abstrakt německy – vzhledem k tomu, že jazykem práce je němčina, by to bylo přinejmenším vhodné;
- cíl výzkumu, resp. celé práce je stanoven až na str. 20;
- výsledky výzkumu jsou rámcově představeny už v kapitole teoretické (tj. ihned po stanovení cíle), nikoli až po výkladu v empirické části, jak by se dalo očekávat – str. 21;
- v práci se vyskytují neplatné křížové odkazy, které svědčí o tom, že autor si svou práci před odevzdáním zřejmě nepřečetl/nezkontroloval - str. 20 a 21 2x (*Erreur! Source dur envoi introuvable.*);
- chyby či nepravdivosti typografické – str. 26 příklad *boheme*²⁷, který je jiným fontem (zřejmě Courier), přestože v ostatním textu jsou příklady kurzívou;

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

- kap. 2 a 5 nezačínají na nové stránce, jak je tomu obvyklé u kapitol prvního řádu;
- kap. 7 obsahuje pouze jednu podkapitolu 7.1 a chybí jí další podkapitola téhož řádu, aby bylo dělení na podkapitoly odůvodněné;
- na str. 29 autor odkazuje na sestavenou databanku, ale čísla uvedených kapitol směřují do metodologické části práce (4.2 popisuje metodologicky vznik databanky a 4.3 popisuje práci s korpusem). Jedná se tedy o irelevantní údaj;
- špatný odkaz lze najít také na str. 33, kde se odkazuje na kap. 4.3.2, která se ovšem netýká akcentů (jak je v textu avizováno), ale nastavení korpuse;
- zvolené slovníky a jejich charakteristika, jakož i odůvodnění jejich výběru mělo být zařazeno v metodologii; menší metodologická podkapitola je vložena přímo do empirické části (kap. 5.2.1, str. 34), ale svou povahou není koherentní k textu.

Prohřešky při práci se **zdroji a sekundární literaturou:**

- jako problematické se jeví, že autor mnohdy čerpá základní informace z vědecky nepřilíživě osvědčených zdrojů, např. kvalifikačních prací, srov. Pátková 2009, na str. 12. Jistě by nebyl problém, kdyby z kvalifikační práce převzal nějaké výsledky konkrétního výzkumu (samozřejmě s patřičným odkazem a kritickým náhledem), ale obecnější tvrzení typu „Der Prozess des Entlehnens aus dem Französischen kann in der deutschen Sprachgeschichte in zwei Epochen (sog. Wellen) eingeteilt werden.“ by bylo vhodné odzdrojovat z renomovanějšího zdroje.

Mnohem závažnější jsou ovšem **prohřešky a chyby obsahové:**

- Teorie je rozpracována velmi dopodrobna, ale z velké části bez vztahu k cíli práce (příliš široce je pojatý výklad francouzského vlivu na němčinu); jako irelevantní ve vztahu k tématu práce se jeví kapitoly ke galicizmům v ostatních jazycích a kapitola 3.5 kompilující obsah a výsledky vybraných, zprav. kvalifikačních prací. Teoretická část významně kopíruje text seminární práce, kterou autor odevzdal v září 2018 a jež měla za cíl zorientovat se v problematice galicizmů v němčině. Tím, že jsou značné pasáže využity i v předkládané BP, však pozbývají na relevantnosti, protože cíle obou prací byly odlišné.
- Autor se často dopouští zbytečné argumentace, a to na místech, kde to není potřeba – např. na str. 8, příp. obšírně vykládá témata, která jsou sice tematicky blízká (týkají se galicizmů či vlivu francouzštiny na němčinu), ale vzhledem k cíli práce se jeví jako irelevantní (srov. kap. 3.2.3 ad.) Zvolená argumentace také často argumentací vůbec není (Srov. str. 23 *Die Interjektionen müssen auf Grund ihrer riesengroßen Variabilität ausgeschlossen werden, die Synsemantika ebenfalls, weil es in diesem Falle keinen Sinn hat, die französischen grammatischen Wörter im Deutschen zu untersuchen.* (Je důvodem pro vyloučení nějakých slov z analýzy, že „to nemá smysl“?))

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

- Kapitola 3.6 je řazena na konci teoretické části, přestože stanovení cílů by bylo vhodnější uvést na úvod práce, navíc se zde jedná nejen o stanovení cílů, ale také o nástin postupu práce a odůvodnění tohoto, což je otázka spíše metodologická.
- V kap. 3.7 autor představuje v přehledu výsledky, což působí nestandardně. Zde zmiňované druhy pravopisných změn/variant (degeminace, bezakcentový zápis ad.) by měly být součástí výkladu teoretické části práce. Výklad této části je navíc velmi nesourodý a chybí zde mnoho potřebných odůvodnění a argumentů, např. na základě čeho dochází k názoru, v jakých případech hraje roli stylistika a co je „horizontální diferencování jazyka“? Pro svá tvrzení sice uvádí příklady, ty ale nejsou opatřeny dostatečným dokladovým materiálem, který by zaštitil autorova tvrzení.
- V kap. 3.7 chybí odůvodnění, proč jako lexikografická díla, která slouží k porovnání s výsledky jeho analýz, vybral právě Duden-online a DWDS (toto patří do metodologie, kde to ale také chybí).
- Příkladové dvojice uvedené v kap. 3.7 jsou nejasně uspořádané a nelze odvodit, která z variant se častěji používá.
- V metodologické kap. 4 uvádí, že se rozhodl ze zdrojového seznamu zkoumaných slov vynechat víceslovná spojení s odůvodněním, že je to „nepraktické“. Přestože se snaží o argumentaci (pozn. pod čarou č. 18), vyznívá tato jen ve prospěch dojmu, že si autor potřeboval ulehčit práci a se vším, co by znamenalo větší námahu, se raději nezabýval. Vyhledávání víceslovných spojení či psaní slov s pomlčkou, resp. slovních spojení obsahujících synsémantika dnes není v korpusových manažerech problémem, ani pokud máme zájem o údaje čistě kvantifikační. Pokud se autor ve své práci nechtěl zabývat víceslovnými jednotkami, dal by se tento fakt vyargumentovat jistě lépe.
- Z textu metodologické části dále není jasné, jak sestavil skupinu variant jednoho slova (kdy zvažoval změny degeminát, kdy různé formy poněmčení a kdy varianty přízvukové), přitom seznam těchto možných variant ke každému slovu je klíčem k zadávání těchto slovních tvarů do korpusu a k jejich kvantifikaci.
- Na str. 27 autor uvádí, že tato práce má sloužit i neznalcům francouzštiny jako vodítko a uvádí toto jako jeden ze svých cílů, přestože v kapitole *Cíle výzkumu* (3.6) se o tom nezmiňuje (realizovatelnost tohoto záměru na tomto místě ponechme stranou), totéž na str. 34.
- Zkoumané pravopisné změny by měly být úplné, jejich soupis a přehled uvedený komplexně, nikoli jen ve zkrácené podobě a „intuitivně“ (srov. 28); pokud autor uvádí, že nevylučuje, že existuje i lepší řešení, než jaké navrhuje, pak tím popírá svou vlastní práci; navíc uvedené změny příliš nekorrespondují s tendencemi uvedenými v kap. 3.7, str. 21 (akcenty, degemináty). Seznam všech možných pravopisných změn by měl být hlavním výchozím bodem celé práce, jednotlivé změny by měly být důkladně rozpracované v teoretické části a mělo by jim být podřízeno i následné vyhledávání v korpusu.
- Vlastní empirická část, tj. výklad získaných dat je pouze na stranách 30-33, přitom právě tato část by měla tvořit základ empirické části; vysvětlení zde jsou často zjednodušená,

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

zkrácena nebo jen nastíněna (srov. „u.a.“ v odstavci ad 4), namísto poctivého rozvedení problematiky a prozkoumání daných jevů.

- Výsledky rešerší pro pravopisné varianty 15-20 zůstávají v rovině útržků, resp. jednoho či dvou uvedených příkladů; další komentář chybí (srov. str. 33).
- Jako třetí cíl si autor stanovil porovnání s lexikografickými díly. Podkapitola empirické části práce, které se tomu věnuje, je však pouze sbírkou tabulek, v nichž jsou zapsána nalezená data, interpretace výsledků je kusá a nedůsledná, max. v rozsahu jednoho odstavce. Tyto tabulky by měly být uvedeny v příloze práce a vlastní kapitola o lexikografickém zpracování by měla být koncipována obsírněji a obsahově lépe naplněna.
- Metodologicky není přípustné, aby analýzy (např. Kookkurrenzanalyse) byly prováděny *ad hoc*, bez zjevného konceptu. To neznamena, že se parametry nemohou lišit, ale jejich nastavení musí být odůvodněné a zjevné.
- Chápání pojmu „makarónský text“ neodpovídá jeho běžnému významu (makarónský text je takový, v němž se střídá více jazyků, zatímco autor zde používá výklad *Falls eine Form im Deutschen nur in Kollokationen vorkommt, versteht man sie als Makaronismus*), srov. s. 34.

Výše zmíněné nedostatky a prohřešky samozřejmě vedou k mnoha otázkám, které by bylo třeba zodpovědět, např.:

- 1) Můžete vysvětlit, co jste mínil větou „*was eigentlich zu „beweisen“ war?*“ na str. 12, když z předchozího textu není patrné, že jste chtěl něco *dokazovat/beweisen*? Proč uvádíte v uvozovkách?
- 2) Odůvodněte přítomnost kapitoly 3.3 (německý vliv ve francouzštině) vzhledem k tématu práce?
- 3) V čem tkví rozdíl mezi galicismy v čj a slovenštině, když oba jazyky zmiňujete v kapitole 3.4 (bez ohledu na relevantnost této kapitoly k práci samotné)? Proč jsou oba jazyky uvedené jako příklady?
- 4) Na str. 20 uvádíte, že rešeršované texty sekundární literatury, byť se jedná o práce kvalifikační, jsou dobrým východiskem pro zpracování tématu. Uveďte v čem a jaké aspekty jsou relevantní k tématu Vaší práce? Opravdu neexistuje žádný jiný fundovaný zdroj?
- 5) V kap. 3.6 uvádíte, že chcete sestavit frekvenční seznam galicizmů. Vysvětlíte větu: „*Diese Frequenzliste hilft bei anderen Recherchen damit, dass die häufigsten Lexeme untersucht werden können*“. Dále prosím o vysvětlení, jakou praktickou aplikaci těchto výsledků máte na mysli?
- 6) Na str. 23 se vyjadřujete ke zvrtným slovesům. Uvádíte příklad slovesa (*sich*) *engagieren*. Proč k tomu využíváte jako zdroj korpus Araneum (který však není uveden ve seznamu elektronických zdrojů)? Zvrtnost může být u sloves obligatorní i fakultativní, s tím nelze než souhlasit. Má ale přítomnost zvrtného zájmena vliv na jeho kvantifikaci v korpusu, pokud je naším cílem pozorovat pravopisné varianty? Neboli

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

nelze zadáním slovesa bez zvratného zájmena získat počet dokladů tohoto slovesa (bez ohledu na to, zda v nalezených větách zvratné zájmeno figuruje či nikoli)? Zadám-li &engagieren, dostanu doklady jak zvratné, tak nezvratné. Pro kvantifikaci to tedy dle mého názoru nehraje roli. Navíc prosím vysvětlete, jak přítomnost zvratného zájmena ovlivňuje pravopis daného slovesa a zda má smysl se tedy zvratností ve Vašem případě vůbec zabývat?

- 7) Proč jste zvolil jako hranici pro zařazení do databáze počet 20 výskytů v korpusu?
- 8) Na str. 24 pod třetím bodem vysvětľujete fakultativní položky své databáze, u nichž pod (3) uvádíte popis změny formy slova. V přiložené databázi (příloha 1) tuto položku nevidím. Navíc není jasné, proč „*Diese drei Angaben multipliziert man durch drei ...*“ Uved'te důvod, proč násobíte třemi, pokud jsem větu správně pochopila, protože *multiplizieren mit X dividieren durch*?
- 9) Na str. 25 uvádíte „*Groß- und Kleinschreibung wird für keine Zeichen beachtet.*“ Chtěl jste zřejmě napsat, že při Vašich rešerších nejsou velká a malá písmena rozhodující (jak plyne z odůvodnění), tato věta však vyznívá jinak. Druhým bodem je Vaše argumentace tohoto kroku – opravdu se pak všechny možné slovní druhy chovají pravopisně stejně? Nebylo by na místě naopak respektovat velká a malá písmena, min. u počátečních písmen slov, a daná slova podrobit dvojímu hledání (tj. např. jako sloveso i substantivum)?
- 10) Pro kvantifikaci tedy byly užity jen tvary singuláru a bez flexe, pokud byl vyloučen znak lemmatu. Nedaly by se přeci jen do kvantifikačních údajů přidat i další tvary? Jak?
- 11) Další otázka směřuje k argumentaci použité funkce *logisches ODER* – opravdu je nutné zadávat všechny možné tvary s logickým ODER? Ve zmíněné formě obsahující regulární znaky *a+pe+l* jsou jistě některá slova irelevantní, ale kvantifikační přehled v seznamu slovních tvarů (*Wortformlisten*) by mohl být pro Vaše potřeby dostačující? Pokud ne, prosím odůvodněte.
- 12) Co rozumíte pojmem *Korpusvorschriften* (str. 28)?
- 13) O co se můžete opřít ve svém tvrzení, že „*die Aussprache sozusagen unverändert entlehnt ist*“ (str. 29)?
- 14) Vysvětlete ještě jednu bod 2 na str. 31 (*Menu X Menü*).
- 15) Vysvětlete pojem „*phonetische Konstante*“ (str. 32)

Z výše uvedeného je zřejmé, že odevzdaná práce vykazuje značné nedostatky. Jsou způsobeny především nepravidelnou, nesoustavnou a přerušovanou prací na výzkumu i textu a nedostatečným konzultováním v průběhu vzniku textu práce. Autor se rozhodl práci odevzdat i přesto, že dílčí části práce odevzdané ke kontrole vykazovaly zjevné nedostatky a odevzdání mu nebylo doporučeno. Tyto nedostatky ve finální verzi jsou natolik závažné a četné, že mi bohužel neumožňují předloženou práci doporučit k obhajobě. Autor by měl na základě výtek uvedených v posudku jednak odstranit veškeré prohřešky jazykové a formální, ale především by se měl zamyslet nad koncepcí celé práce, stanovit si jasný cíl a postup a všechny ostatní části práci tomuto uzpůsobit.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

Následující doporučení mohou sloužit jako vodítko při přepracování práce, pokud by obhajoba práce byla neúspěšná:

- Dlouhý historický exkurz přiměřeně zkrátit a držet se striktně informací, které jsou relevantní k tématu práce.
- Více tematizovat zpracovávaný materiál, tj. větší péči věnovat druhům změn, kterým galicismy v němčině podléhají, popsat je, exemplifikovat.
- Sekundární literaturu, pokud vůbec shrnovat, tak nikoli v celé její šíři, ale kompilovat jen ty části, které jsou relevantní k cíli práce + volit kvalitní zdroje.
- Výsledky shrnuté v kapitole 3.7 přesunout do empirické části, kde budou zevrubně popsány, dokladovány výsledky rešerší a při argumentaci podpořeny doklady z korpusu; druhy změn (zachovaný fr. pravopis X poněmčený pravopis, degeminace a bezakcentový zápis ad. pak mají být vyloženy v teoretické části práce a mají sloužit jako východisko pro část empirickou).
- Výsledky výzkumu jsou z práce to nejdůležitější, musejí být důkladně zpracovány, okomentovány, dokladovány, provázány s teoretickými východisky a nemohou mít pouze formu kusých poznámek ad 1, ad 2 atd.

Mgr. Věra Hejhalová, Ph. D.
Praha, 9. 6. 2019